

Wojciech Kalaga

Er(r)go

ER(R)GO. Teoria–Literatura–Kultura nr 2 (3), 5-6

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Er(r)go,

wie es eigentlich gewesen? Historia: dzieje, fakty, chronologia, obiektywizm, prawda, znaczenie, ideologia, profanum, narracja, konstrukt, metafora, reprezentacja, interpretacja, pamięć, refleksja, manipulacja, mit, iluzja, fikcja, nauczycielka życia. Albo też raczej, lub mimo wszystko, historia to „przywilej” umożliwiający pamięć o tym, kim się jest (Michel de Certeau), nasąca nas bowiem ciągłością tożsamego i innego, sytuuje zewnątrz w przestrzeni zwanej podmiotem. Tylko paradoksalnie historia jawi się jako dziedzina eschatologiczna: warunkiem dyskursu historycznego jest przecież śmierć; a jednak, jak pisze francuski myśliciel, „Umarły wyłania się na powrót wewnątrz działalności postulującej jego zniknięcie i możliwość analizowania go jako przedmiotu”. Ów u/od/cieleśniony zmarły – jego prochy – wymykają się swej martwej przedmiotowości i mówią do nas (sub)liminalnym śladem obecności (zob. Ewa Domańska). Tym bardziej więc, skoro mnożące się pytania wpadają w szczeliny między wartością i faktem, polityką i moralnością, obiektywizmem i samoświadomą subiektywnością, skoro próby epistemologii historycznej przypominają działalność filisterską (Frank Ankersmit), jeżeli dyskurs jako reprezentacja zawodzi wolę prawdy – warto przyjrzeć się ścieżce (drodze?) poszukiwań dającej priorytet ontologii. Choćby dlatego, iż wiedzie ona pomiędzy nakazami reżimu binarności.

Trzeci numer *Er(r)go* jest pierwszym poświęconym zagadnieniom jednego obszaru tematycznego. Ważną inspiracją „historyczną” była dla nas konferencja *Time, Space, and the Evidence of Experience. Interdisciplinary Approaches to the Past* zorganizowana w Poznaniu przez Instytut Historii. Dzięki ciepłemu entuzjazmowi i współpracy animatorki tej konferencji, Dr Ewy Domańskiej, ukazują się tu w postaci artykułów trzy wygłoszone w marcu 2000 referaty (Frank Ankersmit, Georg G. Iggers, Fernando Sánchez-Marcos).

Wojciech Kalaga

Er(r)go,

wie es ist eigentlich gewesen? History: facts, chronology, objectivism, truth, meaning, ideology, profanum, narration, construct, metaphor, representation, interpretation, memory, reflection, manipulation, myth, fiction, *magister vitae*. Or rather, and maybe in spite of the above, history is a “privilege” which makes it possible to remember who one is (Michel de Certeau), since it saturates us with the continuity of the same and the other, and situates the outside within the space of subjectivity. Only paradoxically history seems to be an eschatological domain: it is death, after all, that is the condition of historical discourse; and yet, according to the French thinker, “The dead souls resurge, within the work whose postulate was their disappearance and the possibility of analyzing them as an object of investigation.” The dis/em/bodied dead – their ashes – elude their dead objectuality and speak to us through (sub)liminal traces of presence (cf. Ewa Domańska). All the more, then – if the multiplying questions fall into chasms between value and fact, politics and morality, objectivity and selfconscious subjectivism, if attempts at historical epistemology remind us of the work of philistines (Frank Ankersmit), if discourse as representation fails the will to truth – should we perhaps take a detour through the path (road?) that gives priority to ontology. At least, if not for other reasons, because it may lead us safe amongst the dictates of the regime of binarity.

The third issue of *Er(r)go* is the first which is devoted to problems from one thematic area. An important “historical” incentive came from the conference organized in Poznań by the Department of History, called *Time, Space, and the Evidence of Experience. Interdisciplinary Approaches to the Past*. Thanks to the collaboration and warm enthusiasm of its animator, Dr Ewa Domańska, we are able to publish here three papers (by Frank Ankersmit, Georg G. Iggers, Fernando Sánchez-Marcos) delivered at that conference in March 2000.

Wojciech Kalaga